חובות העלון להדפסה והפצה ₪9,506.13 - (1.4 ₪ לגיליון)

גיליון מס' 308

נדבת ידידי:

הר' נתן ליבא הי"ו

הר' יהודה דורלכר הי"ו

הר' ערן סלפטי הי"ו

מרת מרים ווייסמנדל הי"ו

החפץ בעילום שמו למען הצלחת בניו ותלמידיו

לרפואת יואב בן כרמלה

הקב"ה ישלח להם שפע ברכה והצלחה

'מה?' לילדים בעמ' 6

מה בפרשה? ובהפטרה?

קראו והכירו ב-7 דקות!

וישלח

פרשה זו עוסקת בהכנת יעקב לפגישה עם עשו; המאבק עם מלאכו של עשו והמפגש עם עשו; חטיפת דינה, חילולה על ידי שכם, ונקמת שמעון ולוי באנשי העיר; פטירת רחל בעת לידת בנימין וקבורתה 'בדרך בית לחם'; נישואי עשו ופירוט צאצאיו.

בפרשה זו מצוות לא תעשה אחת - איסור אכילת 'גיד הנשה'.

הכנת יעקב לפגישה עם עשו

הפרשה פותחת בתיאור שליחת שליחים[1] לעשו ע"י יעקב. הוא מצווה אותם להזהיר את אחיו כי לא יוכל לגבור עליו, בשל הקפדתו על שמירת תורה ומצוות בכל עת שהותו בבית לבן,[2] ומבקש להודיעו כי פניו לשלום. הם חוזרים ומודיעים ליעקב כי פני עשו למלחמה **"וגם ארבע מאות איש עימו"**. יעקב נערך לקראת הבאות וחוצה את לשניים **"את העם אשר איתו"** ואת כל רכושו, מתוך תקווה כי אם יצליח עשו לגבור על מחנה אחד, **"והיה המחנה הנשאר לפליטה"**. יעקב ממשיך ונערך לקראת המפגש הגורלי גם בתפילה אותה נושא לאלוקיו. הוא פונה לקב"ה בזכות אבותיו ומזכיר את הבטחתו אליו כי ייטיב עימו. יעקב חושש כי נתמעטו זכויותיו בעקבות החסדים שהרעיף עליו ה',[3] ומבקש מה' שיצילו מיד אחיו העומד לכלותו, בעוד הבטחת הבורא אליו: **"ושמתי את זרעך כחול היום אשר לא יספר מרוב".**[4]

יעקב פונה ללון תוך שהוא נערך באופן שלישי לקראת המפגש, והפעם באמצעות מתנה. הוא מייחד מרכושו: מאתיים עזים, עשרים תיישים, מאתיים רחלים, עשרים אילים, שלושים נאקות וגמלים, ארבעים פרות, עשרה שוורים,

---

[1] או מלאכים ממש (**רש"י** לב, ד).
[2] **רש"י** שם, ה
[3] **רש"י** שם, יא
[4] הבטחה זו נאמרה אמנם לאברהם אך אמורה להתקיים ביעקב (**רש"י** שם, יג).

בעזרת ה' העלון מופץ בכ-100 מוקדים ב: בית שמש, ביתר עלית, בני ברק, טלז סטון, ירושלים, לוזית, מודיעין, מודיעין עלית, תרום.
לעילוי נשמת הרב ירחמיאל גרשון בן הרב צבי יהודה אדלשטיין זצ"ל
ולעילוי נשמת הילדה הטהורה חיה מרגלית בת צבי חנוך, הקדוש אלכסנדר בן נינה הי"ד, הקדוש בצלאל דוד בן שי הי"ד ומשה הכהן בן מיכל.
כל הזכויות שמורות ליעקב כץ ©

עשרים אתונות ועשרה עיירים.[5] הוא מפקיד את עבדיו על משלוח המתנות, ומבקש כי **"רווח תשימו[6] בין עדר ובין עדר"**. הוא מצווה את כולם לענות לעשו בעת המפגש כי זו מתנה מיעקב **"לאדוני לעשו"**, וכי יעקב יגיע לאחר מכן.[7]

מאבק יעקב עם מלאכו של עשו

יעקב הולך לישון ובמהלך הלילה קם ועובר את נהר הירדן אל תוך ארץ ישראל. לאחר שסיימו כולם לחצות, נזכר ששכח מעט כלים בעברו השני של הנהר[8] ומבקש לחזור ולקחתם. שם הוא פוגש את שרו של עשו שנאבק עימו עד עלות השחר וברגע האחרון, לפני שהובס על ידו, מכה המלאך ב**"כף ירך יעקב"**. יעקב מסרב לשחרר את המלאך עד שיברכנו, למרות שהגיע זמנו לומר שירה.[9] המלאך ששומע כי שמו יעקב, משנה את שמו[10] לישראל, על שם **"כי שרית** (נלחמת) **עם אלהים ועם אנשים ותוכל"**. המלאך מסרב לומר ליעקב את שמו.[11] יעקב מכנה את המקום פניאל, על שם המפגש הישיר **"פנים אל פנים"** עם המלאך. בבוקר, זרחה השמש מוקדם מהרגיל,[12] בכדי לרפא את פציעתו. לאור פציעתו של יעקב, צוו בניו שלא לאכול מ**"גיד הנשה"** לעולם.

המפגש עם עשו

יעקב מביט ורואה את עשו עם ארבע מאות אנשיו, ומחליט לחלק את אנשיו. הוא מציב תחילה את השפחות וילדיהן, אחריהן את לאה וילדיה ולבסוף[13] את רחל ויוסף. יעקב שנמצא בראש משתחווה שבע פעמים עד שמגיע לעשו. עשו רץ לקראתו ומקבל פניו בחיבוק ובנשיקה. עשו תמה כיצד יש ליעקב רכוש רב ומשפחה גדולה כל כך,[14] ויעקב עונה לו כי חסד הורעף עליו מאת ה'. נשות יעקב ניגשות ומשתחוות אף הן לעשו, יחד עם ילדיהן. לשאלת עשו אומר יעקב כי שלח לו את **"כל המחנה הזה"** בכדי למצוא חן בעיניו, אך עשו מסרב לקחת באומרו **"יש לו רב"**. יעקב מפציר בעשו שיסכים לקחת מתנה ממה שבירכו ה'. עשו מזמין את יעקב להצטרף אליו למקומו, והלה מסרב מאחר **"והילדים רכים"** ותלאות הדרך יקשו עליהם ועל הצאן. עשו מציע להשאיר עם יעקב חלק מאנשיו, אך יעקב מסרב אחר שלא רצה בקרבת רשעים.[15] עשו חוזר למקומו בהר שעיר ויעקב פונה למקום בשם סוכות, אותו הוא קורא כך על שם הסוכות שעושה לו ולצאנו. לאחר שנה וחצי פונה יעקב לגור בפאתי שכם, אליה הוא מגיע בערב שבת.[16] הוא רוכש את חלקת האדמה עליה יושב מאת בני חמור אבי שכם ומקים מזבח לה' על הניסים שגמל עימו.

חטיפת דינה, חילולה על ידי שכם, ונקמת שמעון ולוי באנשי העיר

חולפות מספר שנים[17] ודינה בת לאה יוצאת **"לראות בבנות הארץ"** ונחטפת על ידי שכם בן חמור, שמענה אותה כנגד רצונה. הוא מבקש לשאת אותה לאשה ופונה אל אביו חמור, שהולך לדבר על כך עם יעקב שכבר הספיק לשמוע על מה שנעשה. כאשר חוזרים בני יעקב מהשדה הם כועסים על חילולה של אחותם. חמור מספר על רצונו של בנו לשאת את דינה, ומציע להם להינשא אלו לאלו ולהשתקע בארץ כאזרחים ולא כאורחים. שכם פונה גם הוא אל יעקב ובניו, ומציע לשלם ככל שיידרש. בתשובה אומרים בני יעקב כי הם מנועים להשיא את אחותם לאדם ערל ומתנים את נישואי משפחת יעקב עם בני העיר בכך שימולו את עצמם. שכם מנצל את מעמדו הנכבד בעיר ומשכנע

---

[5] יחס זכרים לנקבות היה בהתאם לנצרך לשם ריבוים (**רש"י** שם, טו).
[6] כדי שיראה כהרבה ויתאווה עשו הרשע למתנה מחמת חמדנותו (**רש"י** שם, יז).
[7] אחר שביקש לרצות את עשו במתנות המרובות קודם שייפגשו בפועל.

[8] **רש"י** שם, כה
[9] **רש"י** שם, כז
[10] בהמשך (**רש"י**, לה, י) נראה, כי שינוי שמו של יעקב היה גם על ידי הבורא. מיעקב – שנשמע כאילו לקח הבכורה שלא כדין, באחזו כל העת 'בעקב עשו', לישראל – שמשמעותו שר, אדם חשוב.
[11] **הרמב"ם** בשמונה פרקים מבאר כי מאחר ומלאך ממונה על תפקיד מסוים אותו הועיד לו הבורא, לא יוכל יעקב לפנות אליו ולבקש ממנו להעביר את תפילתו לבורא, ועל כן אין תועלת לו באם ידע את שמו.
[12] כנגד מה שהקדימה לשקוע בבואו מבאר שבע (**רש"י** שם, לב).
[13] שלא ייתן בה עשו את עיניו (**רש"י** לג, ז).
[14] שזוכר את חלוקת העולמות שעשו ביניהם, שיעקב ייטול עולם הבא, ועשו את העולם הזה.
[15] **רמב"ן** שם, טו
[16] **רש"י** שם, יח
[17] **אבן עזרא** שם, כ

את כל הגברים למול עצמם בכדי שיאפשר להם להינשא. הוא מבטיח להם כי ירוויחו מכך כסף רב. ביום השלישי למילתם, מגיעים שמעון ולוי - שמנצלים את היותם של בני העיר חלשים עקב המילה[18] - והורגים כל זכר. הם מוסיפים ובוזזים את הרכוש וכן את הילדים והנשים. יעקב חושש כי הדבר יביא את שאר יושבי הארץ להקדים מלחמה ויסכן בכך את עתיד המשפחה. שמעון ולוי מצדיקים את שעשו באמרם: **"הכזונה יעשה את אחותנו".**

הקב"ה פונה ליעקב ומבקש ממנו להתיישב בבית אל ולהקים שם מזבח. יעקב מורה למשפחתו שיסירו את אלהי הנכר מהם[19] ויטהרו עצמם לקראת המעמד. הם מעבירים ליעקב את האלילים והתכשיטים שבזזו, והוא טומן אותם תחת עץ האלה. הפסוק מתאר כי העמים שהיו סביב, התמלאו פחד מבני ישראל. יעקב ומשפחתו מגיעים למקום שעדיין נקרא אז 'לוז'. הוא בונה מזבח וקורא למקום **"אל בית-אל"**, על שם האירוע בו נגלה אליו ה' בזמן שברח מפני עשו. דבורה מינקת רבקה נפטרת ונקברת תחת עץ האלון בבית אל. הקב"ה נגלה אל יעקב בשובו לארץ ומודיעו כי מעתה ייקרא 'ישראל'. הוא מצווה ומברך אותו כי זרעו ירבה וחוזר על הבטחת ארץ ישראל לזרעו. יעקב מציב מצבת אבן במקום, מנסך יין ומים[20] ויוצק שמן.

פטירת רחל בעת לידת בנימין וקבורתה 'בדרך בית לחם'

הם עוזבים את בית אל ו**"בדרך אפרתה"** מקשה רחל ללדת. המיילדת מבשרת לה כי יש לה בן נוסף, אותו מכנה רחל בן אוני. היא נפטרת בלידתה ויעקב קורא לו בנימין. רחל נקברת בבית לחם. יעקב ממשיך במסעו ומקים את אהלו בסמוך למגדל עדר. באותו זמן פונה ראובן ומוציא את מיטת יעקב מאוהל בלהה שפחת רחל - שם קבע יעקב מושבו מעת פטירת רחל - ומעביר אותה אל אוהל לאה אימו.[21] הפסוק מציין כי עדיין היו **"בני יעקב שנים עשר"** ופורט את שמותם. יעקב מגיע אל אביו יצחק שגר בחברון, ובהגיע יצחק לגיל מאה ושמונים, נפטר יצחק, ונקבר על ידי יעקב ועשו.

נישואי עשו ופירוט צאצאיו

הפרשה מסיימת בסיפור תולדותיו של עשו - אשר בשונה מיעקב, נושא לנשים מבנות כנען. הוא מוסיף ונושא גם את ביתו של ישמעאל. נולדים לו חמישה בנים. עשו לוקח את נשותיו, את ילדיו ואת כל הרכוש הרב שצבר, עוזב את ארץ כנען ומתיישב בהר שעיר.[22] הפסוקים האחרונים בפרשה מפרטים את שמות צאצאיו אשר מכונים כעת[23] 'אלופים'.

מסר מהפרשה

העיון במה שאירע ליוסף וליהודה ותמר מלמד אותנו שיש עומק ומציאות שאינם תמיד גלויים במבט ראשון.

יוסף מביא לאביו דיבה על אחיו, ולבסוף מתברר כי חשדם היה לשווא. יהודה סבור שתמר כלתו חטאה, ואף גוזר את דינה, ולבסוף מתגלה כי הוא עצמו טעה בהבנת המציאות.

דווקא בשני המקרים הללו מתברר הפער בין המראה החיצוני לבין האמת הפנימית.

---

[18] וכן בטוחים שתתקיים בהם תפילת אברהם עליהם בעת הגיעו לשכם (**רש"י** יב, ו).
[19] **האור החיים** (לה, ב) מבאר כי כי חשש יעקב מהישארות עבודה זרה בידיהם במקום שאין בו גויים ולא יוכלו לבטל את ייחודם לע"ז – רק גוי יכול לבטל ייעוד חפץ לע"ז.
[20] כפי שעתידים יהיו לעשות בבית המקדש (תרגום **יונתן בן עוזיאל** שם, יד).
[21] ראובן אמר שהימצאות יעקב אצל שפחת אחות אימו, שגם היא מכונה 'צרה' לאימו, מהווה פגיעה בלאה. על אף כוונתו הטובה, נענש על כך בעתיד.
[22] לא רצה לקחת חלק בהתחייבות זרעו של יצחק...**"גר יהיה זרעך"** (**רש"י** לו, ז).
[23] קודם לכן הם היו מלכים ונקראו על שם מקומם (**רש"י** שם, מ)

כאשר אנו מצויים בזמנים מאתגרים, או מתבוננים באחרים ומתקשים להבין את מעשיהם, עלינו לזכור שיש רבדים נסתרים מעבר למה שנגלה לעין. הקב"ה מנהל מהלך רחב ושלם, שאינו תמיד גלוי לנו בזמן אמת.

הפטרת וישלח

ההפטרה[24] עוסקת בחטאו של אדום כלפי עם ישראל ובעונשו יחד עם כל הגויים באחרית הימים.

הנביא מספר כי התנבא יחד עם נביאים נוספים על חורבן אדום הממשמש ובא, על ידי עמים רבים שיבואו יחדיו לכובשו. בראשית, הייתה ממלכת אדום ממלכה קטנה וחסרת חשיבות, ובמהלך הזמן החל אדום להתגאות כביכול גר **"בחגוי הסלע"** ואין אדם היכול לאיים עליו. על כך משיב הנביא מאת ה': **"אם תגביה כנשר"**[25] ותבחר לשהות במקום גבוה, אורידך משם לארץ, ותיכבש על ידי העמים שיוודאו כי לא יישאר בידך כלום.

הנביא מוסיף ומתאר כיצד יתלה קלונו של אדום: **"איך נחפשו עשו"**[26] ונתגלו כל מחבואיו? היות וכאשר יצא למלחמה בעמים, עשה זאת אדום בליווי אנשי בריתו שהטעוהו לחשבו כי יילחמו לצידו, ובהגיעם לגבול נטשו אותו והותירוהו לבד.

הנביא ממשיך ואומר, כי ביום הפורענות לא יוכל אדם להימלט ממנה וכל יושבי הארץ ייהרגו במלחמה. אדום יתכסה בושה, היות שכל הרעה באה עליו על אשר בעת שוד המקדש ועושר העם על ידי נבוכדנצר (חורבן בית ראשון), לא עזר לעם ישראל, ונחשב כאילו נלחם ושדד בעצמו.[27]

הנביא מבקר את אדום על כך שבזמן החורבן מגיע לראות ברעתם ובושתם[28] של ישראל, ומורה לו: **"אל תעמוד על הפרק[29] להכרית את פליטיו"** בעת גלות בית שני על ידי טיטוס, ואל תאסור את מי ששרד מן העם.

הנביא מזהיר את אדום כי בקרוב ייפרע ה' מכל מי שעשה רע לעם ישראל; וכשם שבני ירושלים סבלו מצרות רבות, כך יסבלו כעת עמי הארץ[30] עד שלא יישארו עוד,[31] ואילו **"ובהר ציון תהיה פליטה[32] והיה קודש"** ויירשו בני ישראל את הגויים שירשו אותו עד עכשיו.

"והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו קש" ויאבדו הגויים באופן מוחלט. עם ישראל יירש את ארץ הנגב והר עשו בדרום הארץ המובטחת, את שפלת החוף וארץ פלשתים, **"וירשו את שדה[33] אפרים ואת שדה שומרון ובנימן עד הגלעד"**. הנביא מפרט כי יורשי הארץ יהיו אלו שישבו בעבר עם הכנענים וגלו מאז לצרפת, ומי שישבו בירושלים וגלו מאז לספרד.

"ועלו מושיעים[34] בהר ציון לשפוט את הר עשו והייתה לה' המלוכה" כאשר תתגלה מלכותו במלואה על כל הארץ.[35]

---

[24] כל נבואת עובדיה (א א-כא)
[25] **המלבי"ם** (א, ד) מבאר כי הקב"ה יגביה מלכותו של אדום בכדי שמפלתו תהיה משמעותית יותר.
[26] **המלבי"ם** (א, ו) מבאר את שאלת הנביא, הרי בדרך כלל אין לגנבים מספיק זמן לחפש את כל האוצרות, מחשש שייתפסו, וכיצד היה להם זמן? התשובה נמצאת בדברי הנביא בפסוק הבא, שחבריו רימוהו ובגדו בו.
[27] **רש"י ומצודות דוד** א, יא
[28] **רד"ק** א, יב
[29] **הרד"ק** (א, יד) מבאר, אל תעמוד בצומת דרכים במטרה לסכן את בני ישראל הבורחים מן האויבים.
[30] **הרד"ק** (א, טז) מבאר כי זו מידה כנגד מידה על ששמחו בעת שסבלו בני ישראל.
[31] **מצודות דוד** א, טז
[32] **האבן עזרא** (א, יז) מבאר כי לא יישארו גויים בשום מקום, מלבד הר ציון.
[33] **המצודות דוד** (א, יט) מבאר כי בימי יהושע ירשו בני ישראל רק את הר אפרים, ולא הצליחו לכבוש את העמק.
[34] **המלבי"ם** (א, כא) מבאר כי בעקבות מלחמת גוג ומגוג יתגלו משיח בן יוסף ומשיח בן דוד ו'שבעת הרועים' (אברהם אבינו, יצחק אבינו, יעקב אבינו, יוסף הצדיק, משה רבנו, אהרון הכהן, דוד המלך) ויעלו לשפוט את הר עשו.
[35] **רש"י** (א, כא) מבאר כי רק כאשר ייפרע ה' מעמלק, תהיה מלכותו שלמה.

מה הקשר בין ההפטרה לפרשה?

בפרשת השבוע נפגשים יעקב ועשו לאחר שנים רבות, והכתוב מתאר את המתח, הפחד וההתפייסות שביניהם. בהפטרה (עובדיה) נראית התמונה ההפוכה: אדום, צאצאיו של עשו, רודף את ישראל, עומד בצד הדרך **"להכרית את פליטיו"** ושמח לאידו ביום צרתו - **"אל תרא ביום אחיך"**. על כך קובע הנביא כי **"כי קרוב יום ה' על כל הגוים"** וכי גמול אדום יגיע באחרית הימים.

חז"ל קשרו בין המקומות גם דרך לשון הפרשה: יעקב אומר לעשו **"עד אשר אבא אל אדני שעירה"**, ולמדו שלא הגיע לשעיר בימיו - אלא הבטחתו תתקיים לעתיד, ככתוב: **"ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו"**. בכך מתחברים הפרשה וההפטרה למהלך אחד: יחס יעקב ועשו בהווה ובאחרית הימים.

מה? לילדים

חידות לפרשת וישלח

1. באיזה פסוק יש 8 מילים רצופות המסתיימות באותה האות? (לב, טו)
2. מי זה איש שאינו איש? (לב, כה)
3. מי אמר למי: **"יש לי רב"**? (לג, ט), **"יש לי כל"**? (לג, יא)
4. למי ערכו ברית מילה? (לד, כד)
5. איזה אירוע משמח מעורב בעצב מובא בפרשה? (לה, יח)

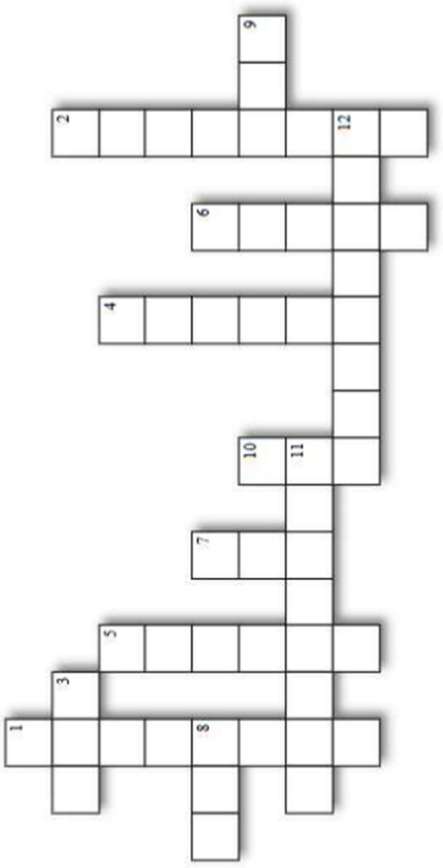
בכל שבוע יוגרלו 20 ₪ בין המשתתפים בחידון:

- הקראת 4 חידות בשולחן שבת וקיום שיח משותף **או**
- מענה על 2 חידות בשולחן שבת ללא עזרה (אם ילד אחד מקריא, והאחים עונים, כולם זכאים להשתתף בהגרלה)

בכל שבוע תתקיים הגרלה נוספת על 40 ₪ בין הפותרים את התשבץ.

תשובות יש לשלוח עד מוצ"ש, כ"ה בכסלו בשעה 23:00 לכתובת yaakovkatz1989@gmail.com

או אישור הורים בטלפון 0527145013

מאוזן

3. שם בנו החמישי של יהודה
8. שם בנו השלישי של יהודה
9. שם חמיו של יהודה
11. בגד מיוחד שקיבל יוסף (חסר)
12. כמה זמן התאבל יעקב על יוסף

מאונך

1. מן הסריסים שהוחזר מבית הכלא
2. איזו בהמה שחטו האחים (חסר)
4. כמה כוכבים היו בחלום יוסף
5. מי קנה את יוסף בהגיעו למצרים
6. פרי שהוזכר בפרשה
7. היכן מצא יוסף את אחיו
10. היכן חיפש יוסף את אחיו

	כניסת שבת	צאת שבת
ירושלים (40 ד')	15:56	17:14
תל-אביב	16:17	17:16
חיפה	16:14	17:13
באר שבע	16:18	17:17
בית שמש (40 ד')	15:56	17:15
עזה	16:20	17:18
לבנון	16:10	17:10
סוריה	16:08	17:07

מזל טוב לזוכים:

גילי כהן קרית יערים (חידון חיי שרה - 305)

רחל כהן קרית יערים (תשבץ חיי שרה - 305)